

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune a
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Zile mari.

După zecimi de ani de trudă, de greutate și neajunsuri, ajuns-am și noi Românii din această țară să avem o serie de zile mari, de sărbătoare.

Popor sărac, cum suntem și destul de târziu chemat la lumină, cu răbdare și râvnă am pus pietricică de pietricică, până am ajuns să ridicăm — palat.

Nu odată suflete simțitoare au desnădăjduit de rostul și viitorul nostru; nu odată s'au auzit glasuri de nemulțumire asupra mersului vieții noastre publice, ba adeseori conducătorii instituțiilor noastre, în deosebi a celor culturale, au fost aspru tratați, pentru unele puține și nu în totdeauna serioase rezultate ale muncii.

Dar ori cât de cu greu am mers înainte, ori cât de aspre au fost uneori criticele, — astăzi cu inima liniștită, cu sufletul înălțat putem privi cu toții spre Sibiiu, la zilele mari, pe cari am ajuns să le serbăm.

*

Cultura este cea mai înaltă podoabă a neamului omenesc. În numele culturii s'a ridicat acum patru decenii steagul „Asociațiunii“. Și în drumul vremii, ce a străbătut aceasta a noastră instituție, ajuns'am ca să ne vedem grupați cu toții, în numele culturii, sub aripile ei. Ajuns-am s'o vedem în avânt, creând monumente pentru mărirea trecutului și umplându-ne inima de încredere în viitor, prin lucrările-i întreprinse.

Nimic nu este trainic în ale omenirii întocmiri, decât altarul credinței și al culturii. Și dacă biserica ni-a fost și fi-va etern toiașul vieții noastre omenești, cultura este pedestalul, pe care ne putem ridica la înălțimea altor neamuri, la împlinirea misiunii ce ni-s'a hărăzit pe acest pământ.

Cu toată modestia condițiilor de viață și de cultură a poporului nostru, exponentul vieții noastre culturale se prezintă într'o plăcută și senină lumină, la serbările din Sibiiu.

Se va vedea acolo tot ce putem, tot ce știm, tot ce am fost capabili să smulgem Parcelor și Muzelor; — și ni-se înduioșază sufletul la gândul, că așa cum suntem, săraci și în grele împrejurări, avem ceva ce e al nostru, curat al nostru, în țara noastră, românească, — cultură românească, artă românească, monument românească !...

Iar acel neam, care așa știe să se valideze, nu va pieri !

*

Cu ocaziunea adunării generale anuale a „Asociațiunii pentru cultura poporului român“ va avea loc deschiderea monumentalului nostru «Muzeu Național», unde se adună odoarele și sfințele rămășițe ale trecutului nostru.

Tot cu această ocaziune se va ține adunarea Fondului pentru teatru românesc, adunarea acestei instituțiuni, menite să împrăștie simțire românească și o viață sufletește elevată.

Și vom asista la reprezentarea operetei românești „Moș Ciocârlan“, ca în armonicele accente ale cântărilor, să putem visa marea viitor al muzicii române...

Zimbi-va cerul și pământul, de atâta podoabă și viață românească : cultură și artă.

*

Să ne întreprăm cu toții sufletul spre Sibiiu, în aceste zile mari, — și cât mai mulți pași...

S—a.

„Spre Sion“.

Dieceza Aradului are 100 de parohii vacante, tocmai în aceste grele zile de încercare, când biserica și școala are mai mare lipsă de conducători; fie-care palmă de loc reclamă prezența preotului. Lumea știe cu ce greutate are să lupte tinerimea de pe teritoriul nostru diecezan, avizată la gimnaziile streine din cari numai ca corbi albi ies abiturienții. Pe aceștia puțini îi apucă apoi apetitul de chibzuit mai bune cariere, se poftesc de profesori, doctori, ingineri, advocați etc. fără a gândi la aceea, că afară de advocați, pentru celelalte cariere n'avem loc, anume nici școli medii pentru filologi, nici întreprinderi pentru ingineri, pentru doctori posturile de medici comunali salarizate cu 5—600 fl. oferă o subzistență mult inferioară celei preoțești, care garantează cel puțin 800 fl. Mai vine apoi și aversiunea ce se sugerează tinărului față de cariera preoțească, și anume în școală profesorul și colegii streini hulitori de «popă românesc», dar și mai mult plângerile de ticăloșie devenite în obișnuință la preoții noștri, chiar și ale acelora, cari ocupă posturi nemeritate, apoi scumpetea Aradului.

Tinărul se întoarce dar' de cătră aceasta hultă carieră și aleargă după cai verzi pe păreți, Fundațiunea «Gozsdu» îi finanziază de jumătate pe la universități, de unde un bun percent întoarce acasă decrepită, ori nici nu mai întoarce. Aceste sunt motivele pentru cari n'avem în dieceză suficientă sucrescență cvalificată de cl. I., până când arhidieceza are Blajul, Brașovul și Năsăudul, gimnaziile săsești aproape în tot țirgușorul, cu tot atâtea întrețineri ieftine și tratamente binevoitoare, cari varsă un mare contingent de tinerime cvalificată. Aceasta este realitatea!

Consistorul aradan având în vedere interesele superioare pastorale, a sôcotit, că mai bine cu preot fără maturitate decât nici cum, și așa sub sila împrejurărilor a primit în teologie și candidați cu cvalificație sub 8 clase, până se vor îndeplini parohiile vacante, lăsate în grija sortii. Ici-colea a ținut cont și de necazurile părinților, că și ei sunt slugitorii biserice și și caută mângâiere la biserică. Aceștia, de, strică fața institutului!

În timpul din urmă însă s'au făcut toate efortările de a adună la institut tinerime cvalificată, anume prin stipendiarea tinerimei teologice și pedagogice din fundațiunile diecezane și din bugetul diecezan, va să zică s'au adus jertfe din greu, pentru ridicarea nivelului institutului.

Și apoi să se recunoască, că *nimeni din cei cvalificați n'a fost respins* dela primire și că *nimeni n'a intrat pe mită* în institut, ci mai mult din compătimire cătră soartea ticăloasă a unui ori altui părinte, pentru parohiile primejduite pentru lipsa de preoți.

Jertfele bănești și stăruințele «Prea sfințiților» și «Prea cuvioșilor» au și adus roadele, căci elementele cvalificate se sporesc din an în an și ies, ca și în anul trecut, 18 maturizanți cu absolutor teologic; și anul acesta a adus iară frumos număr de abiturienți.

Și apoi, să poftescă ori cine, să vadă aranjamentul seminațial de astăzi, care întrunește toate recerînțele moderne, și cel puțin e mai bine arangiat, între toate institutele românești, — și se va convinge, că pentru acest institut se aduc mari jertfe și este condus cu pricepere, mai presus de toate însă, nu este «o ironie» ci o podoabă a școalei românești.

Am scris aceste, căci un idealist se preocupă în *Tribuna* de soartea «Sionului» nostru, adevă a Seminarului diecezan, ca și cum acela ar fi spre decadență, pe care o pune în socoteala Preasfințiților și Prea cuvioșilor, bagseama drept recunoștință, că aceștia tot au dat pentru ridicarea acelu institut, și inimă și dinar, și și-au sdruncinat sănătatea, ca din cei «schiopi» și «orbi» să facă bărbați integri pentru serviciul pastoral. Că nu e merit să faci tu cler ales din tinerimea aleasă pe sprânceană ca și la catolici, ci doar e mai mare merit a face cler ales dintr'o tinerime ieșită din școlile francmazione, ciungărită, cum iasă soldatul din focul luptei, și crescută din lipsa sărăciei părinților prin case nu tocmai edificatoare pentru estetica și etica vieții unui cleric!

Am fi fost nespuse de recunoscători ziaristicii românești, dacă cu influența sa atât de mare asupra tinerimei, ar fi luminat'o pe aceasta și ar fi îndemnat'o la îmbrățișarea carierei preoțești, ca să avem contingentul necesar dintre abiturienți și dacă și după contingentul dat de abiturienți, s'ar mai primi sub 8 clase, atunci haidați, dați nu cu petri, ci cu bolovani, chiar în capul Prea Sfințiților și Prea Cuvioșilor. Dar până atunci sub sila împrejurărilor trebuie să pârtimească și «schiopi» și «orbi» ca să-i îndrepteze și lumineze, într'u a conduce poporul, pentru a-și păstra legea străbună, din care răsare sentimentul iubirei de neam, ce susține și ziaristica cu cetitorii ei cu tot. Nici pentru acest an nu e târziu, dați zor, să vină tinerimea la teologie; și vă asigurăm, că nici un abiturient nu va fi respins și dela nici unul vamă de intrare nu se va lua.

Și de-o fi altcum, să ne prindeți de vorbă.

Două manuscripte din secolul XVII și XVIII.

— Urmare. —

Manuscriptul ni prezintă cea mai veche traducere a unei părți a *Molitvelnicului* și a *liturghiei* lui Ioan Gură de aur, fără îndoială mai veche ca tipăriturile românești din secolul al XVII-lea, dovadă e limba cu particularitățile sale gramaticale și fonetice, aceeași limbă, care o găsim în manuscriptele și tipăriturile din secolul XVI. Scriitorul mărturisește însuși că a scris la 1673 maslul pentru Popa Marcu, adecă a copiat alt manuscript mai vechiu, căci deși el a scris 25—30 de ani, după aparițiunea Testamentului nou (1648), reproduce un text al pericoapelor biblice mai vechi, și mai apropiat de textul Tetravanghelului (1561) și chiar de al Codicelui Voronețian, precum se va vedea din comparația acestor texte.

Tetravanghel zac. 37. Evangelia dela Ioan, la sfințirea bisericii: — *Coresi* —

„In vrémea acéea, fu atunce trânosélă în Ierusalim, și frig era, și mergea Is. în beserică în pridvoarele lu Solomon, încungîurără el Iudeii și grăiră lui, până când sufletele noastre lua-veri, de ești tu Hs. spune noao nu te sfii, răspune lor Is. spuî voao, și nu credeți. lucrul ce eu fac de numele părintelui mieu, acela mărturisi-va de mine. ce voi nu credeți, nu sînteți amu de în oile méle, cum am zis voao.*)

Manuscriptul din 1674.

„In vreamia aceaia, fu sfinție în Ierusalim, și iarna era. și îmbla Is. în besearcă. în pridvorul lui Solomon. încungîurără pe el jidovii. și grăiră lui. până când sufletul nostru luaveri. să ești tu Hs. zi noao nesfiindute. răspunsă Is. zis voao și nu crezut lucrul ce eu fac întru numele părintelui mieu, acealia mărturisesc de mine. ce voi nu credeți că nu santeți diin oile meale, cum zis voao. oile meale glasul mieu ascultă. și eu știu iale, și după mine venivor și eu viață de vecie davoiu lor.

Testamentul nou. 1648:

„Fu în Ierusalim sărbătoarea înnoirei beaserecii, și era iarnă. și îmbla Is. în besearică în târnațul lui Solomon. și luară împregiur pre el jidovii, și zisără lui, până când vei ținea în îndoire sufletele noastre, să ești tu Hs. spune noao aiave. Răspune lor Is. zise, spusam voao și nu credeți: faptele carele eu fac în numele tătălui mieu, acestea mărturisesc de mine. Ce voi nu credeți: că nu santeți de oile meale, cum vam zis voao. Oile meale glasul mieu aud, și eu cunosc pre iale, și vin după mine. Și eu voi da lor viața veacului.

Din evangelia dela Ioan zac. 14. la sfințirea apei:

Tetravanghelul Coresi:

„In vrémea acéea. duse-se Is. în Ierusalim. easte întru Ierusalim la fântâna oiei, ce se grăiea ovreeaște Vithezda. cinci pridvoare are. într'acelea zăcea mulți bolnavi, orbi, ologi, uscați, aștepta rădicatul apei. îngerul amu al Domnului destingea întru fântână și turbura apa, și cine băga întâi după turburâla apei, sănătos era. alalți de boală era ținuți“.

*) Constantin Erbiceanu: Tetravanghelul diaconului Coresi. București. 1896. p. 209.

Manuscriptul din 1674.

„In vreamia aceaia, mearse Is. în Ierusalim. ce iaste în Ierusalim la fântâna oiei, care să grăiaște ovreeaște Vithezda. cinci umbrare avea. întru carele zăcea multime multă de bolnavi, orbi, schiopi, uscați, de aștepta clătutul apei. că îngerul domnului pogorâia în tot anul în fântână și turbura apa. și cine intra întâiu după turburatul apei sănătos era fie de ce boală vrea fi ținuți“.*)

Testamentul nou din 1648:

„Și să sui Is. în Ierusalim. Este în Ierusalim la poarta dobitoacelor un lac, carele să chiamă ovreeaște Vithezda, cinci foișoare având. Intru acealea zăcea multime multă de bolnavi, orbi, schiopi, uscați, așteptând turburarea apei. Că îngerul domnului pogorâia în a câtare ciasuri în lac și turbura apa: drept acea carele intra întâiu după turburarea apei, să vindeca să vai de ce boală“.

Codicele Voronețean. Epistola lui Iacob. Cap. V.**)

„Obrazu preemiți, frații miei! a chinului celui reului și alu rebdarieei ceia luingiei a prorociloru ce(i) ce graia cu numele domnului. Adecă fericămu rebdatorii. Rebdare lui Iovu auđitu și sfârșitul domnului văđutu, că multu iaste milostivu și efinu: Ainte de toate, frații miei! nu vă giurareți nece cu ceriul, nece cu (pă)mântul nece cu altul oarecarele giurământu! ce fie amu voao cica ce iaste, e! e! și ceia ce nu e, nu! se nu în fățarie cădeți. E se nesciînre chinuiasce reu întru voi, rugă facă! iară se nesciure biînre sufletieađă, se cânte! Și se lăngeaesc nesciînre întru voi, se chiame preuții băserecilor, unu se rugăciuni facă spre elu, uingându elu cu untu în numele domnului, și rugăciure credinței mântui-va tăingedulu și rădica-lu-va elu domnulu, și se fure faptu păcatu, lăsa-se-va lui. Ispovediți-vă urul alăltului greșalele și vă rugați urulu drept alaltu, cumu se vindecați-vă; că multu poate rugăciure dreptului agiutând.

Manuscriptul din 1673. Apostol la maslu:

„Frați, obraz priimiți frații miei. rău opăcind. îndelung răbdători prorocii. cei ce grăia numele domnului. aceia fericăm răbdatorii. răbdarea lui Iov auzit, și sfârșitul domnului văzut. că mult milostiv iaste și etin. ce mainte frații miei, nu vă giurareți frații miei, nice pre ceriu, nice pre pământ. nice cu alta fie ce blăstăm. fie voao ce iaste iaste. e ce nue nue. de să nu în fățarie cădeți. să rău poate cineva între voi, rugăciuni să facă. bine cugetă neștire să cânte. e să bolnăveaște ceneva întru voi să chiiame preoții besearcilor, și rugăciuni să facă spre însul. săl ungă pre el în numele domnului cu unt. că rugăciunea credinciosului spăseaste bolnavul, și-l rădica el domnul. și să ară fi făcut păcate lăsa-săvor lui. ispovediți-vă amu unul altuia de păcate. și vă rugați unul drept alt. cum să vă vindecați. mult poate ruga dreptului agiutoriu da“.

Testamentul nou din 1648.

„Luafi pildă frații miei scărba și răbdarea prorocilor carii au grăit în numele domnului. Iată zicem că-s

*) Tot în acest manuscript pericopa aceasta, la slujba maslului are textul următor: »In vreamia aceaia mearse Is. în Ierusalim. ce iaste în Ierusalim la lacul oiei. ce să grăiaște jidoveaște Vithezda 5 pridvoară avia. într'acealia zăcea mulți bolnavi. răslăbiți: orbi, schiopi, uscați. aștepta clătutul apei. îngerul amu alui dumnezeu în toți anii destingea la lac, și turbura apa. și cine intra întâi după turburatul apei sănătoșia-să oare de ce boală ținuți era«.

***) G. Sbiera: Codicele Voronețean. Cernăuț. 1885 p. 134.

fericiți răbdătorii, răbdarea lui Iov auzitați, și la săvrășenia ce i-au dat domnul, că milostiv domnul și miluitoriu. Iară mainte de toate frații miei, nu giurareți nece pre ceriu nece pre pământ, nece cu alt giurământu: iară cuvântul vostru, fie așa, ei ce nue nu-i, ca să nu cădeți în giudecată. Măhnitu-i cineva între voi? roageșă, veaselu-i cineva cânte. Bolnavu-i cineva întru voi? cheame preoții beserecii, și să roage pentru el, ungându-l cu uloiu în numele domnului. Și rugăciunea credinței mântui-va bolnavul și-l va rădica pre el domnul: și să va fi făcut păcate erta-i-șă-vor. Ispovediți-vă păcatele voastre unul cătră alaltu, și vă rugați unul pentraltu ca să vă vindecați: că mult folosește rugăciunea străbătătoare dreptului“.

O deosebire mai însemnată, în comparație cu codicele Voronețean, se arată în jurul rotacismelor, care scrietorul din secolul al XVII-lea le-a eliminat din manuscriptul său, în colo, limba și ortografia și-au păstrat caracterele celor dintâiu traduceri românești, nu numai în textele biblice, ci și în textele proprii ale Molitveniului și liturgiei. Iată câte-va exemple din textele Molitveniului. Condacul nașterii:

„Astăzi fecioara pre cel bogat născut'au, și pământul pre cel ne atinsu în vârtopul priimi. îngerii cu păstorii slavă lui cuvântară. iară steaoa cu filosofii în cale mergea. că pentru noi născut'au pruncu tinerel dumnezăul diin vecie“.

Tropariul dela Bobotează:

„Intru Iordan botezași-te doamne. închinăciunea troiței ivitai. roditoriul amu cu glas mărturisitu-ți-au iubitul tău fiuu. chematu-te-au. și duhul în vedea-re de porumb vestitu-te-au cu cuvinte de tãrie. ivitu-te-ai Hse doamne. și lumia luminași-o doamne slavă ție“.

La maslu:

„Tu ești țietoarea tuturor. maica lui dumnezău. în lontrul trupului avuși dumnezeiască frâmsiațe. ne spus înpelitatu-l'ai. de chinuitul acesta miluimu-ne roagăte“.

* *

„Ethinește și miluiaște ispășitoriule. izbăvești de iuți carne. izbăvești de săgețile hicleanului, alor tăi robi sufletele și trupurile. ca un milostiv dumnezău de ungerea dumnezeiască spodobeaște-l.“

*

„Izvorul vîndecărilor avură sfinți vraci. vindecare dat'ăți tuturor rugătorilor că de mare daru v'ăți spodobitū, dela a veacilor izvor ispășitoriul Hs. zise amu cătră voi domnul. ca unora răvnitori aposiōlilor. adecă deade-vă puteare pre duhurile necurate ca să izgoniți ei. și să vindecați toate ranele, și toate nevoile. dreptu aceia după poruncita lui bine ați vis. ethin ați priimitū. ethin ați și datū,*) vindecându chinurile trupurilor și sufletelor noastre“.

Din slujba sfințirei apei la 1 August:

„Miluiaște noi doamne miluiaște. cu totu amu răspunsul neîdoiti aceste rugăciuni, ca unui despuetoriu aducemu-ți noi greșiti robii tăi. miluiaște noi doamne miluiaște noi“.

*

„Astăzi despuetoriul**) facerilor. și domnul slave-lor pre cruce găvozdîră-l. și în coaste împunsără-l. fiare

*) Inr'alt loc: ethin ați priimit. ethin ați dat.

**) La margine însemnat: împăratul.

și oțat gustă, dulceața beserecii. cu cunună de spini încununără-l. pre cela ce acoperia ceriul cu nuorii. și cu haină roșie de batgiocoră îmbrăcară-l. și mucii cu scopiți cu mâna arunca în fața lui. în carele cu mănule sale zidi pe om. pe spate bătură-l, cela ce s'au îmbrăcat în lumină ca întru un vestmântu. rane ce s'au inputare și cu batjocură priimi. și toate le răbdă pentru noi o-sândiții, izbăvitoriul nostru, și dumnezău. că elū spăsi lumea de prilăstîtură ca un milostiv:“

Din slujba sfințirei biserici:

„Trecu umbra legiei. dulce dare veni. cum amu rugulū nu arsă aprinsū. așijdere vergură născuși. și vergură fuseși. în locū de stălpū de foc. dereptul răsări soarele. în locul lui Moisi Hs. ispășitoriul sufletelor noastre“.

*

„Tu una ești întru toate rodurile, fată preacurată. maică iviși-te dumnezeiască. tu dumnezăirei ai fostū odihnă nevinovată. nepărjolită de foc. neatinsei lumini. drept aceia toți te blagoslovim Marie. dumnezeiască nevastă“.

Din textul liturgiei:

„Lumina domnului să ne rugăm. De sus pace și de ispășenia sufletelor noastre domnului să ne rugăm. Dă pacile a toată lumia și de acestea ce stau în sfinta a lui dumnezău beserecă. și de împreunarea tuturor domnului să ne rugăm. Dă sfta besereca aciasta și de ceiace cu credință, și cu bună smerenie, și cu frica lui dumnezău împlă întru ia... De mai marele arhiepiscopul nostru, (I. M. R.) și de cinstiții preuți carii sântū pre slujba lui Hs, și de toată adunarea oamenilor..... De dulce credincios craiul nostru (I. M. R.) și de toată curtea și voinicii lui... De sās(ă) supue și sās(ă) pleace suptū picioarele lui toți vrăjmașii și hicleanii... De sftant locul acesta și de toate cetățile, și laturile, și de ceiace cu credință întru iale lăcuescū... De bună vărsarea a văzduhului, și de mulțimia rodului pământului și de vreamă cu pace... De înnotătorii și de cale făcătorii, și de vreamă cu pace. și de ceiace să chinuescū, neputincioșii, și prădații de ispășenia lor... De să izbăviașcă pre noi de toată scărba, și mânia, și nevoia... Folosește spășeaște, miluiaște și fereăște pre noi doamne ca a ta dulciața. Prea sftă curată și prea blagoslovită doamna noastră a domnului născătoare, și pururea fecioară Maria cu toți sfinții pomenirăsă înșiș lor și unul altuia și toată viața noastră lui Hs. domnului să o dăm. Că ție și să cade toată slava și cinstea și închinăciunea tatăl și fiiul sftntul duhū. acum și pururea și în veciia de viac“.

*

„Dulciața domnului dumnezău. și ispășitoriul nostru Is. Hs. și dragostea domnului și părintele partea sftntului duhū să fie cu toți voi“.

*

„Cu deadinsu cântece să cântăm să străgăm să chiemăm și să grăim: (diacul zică tare).

„Sftnt sftnt sftnt domnul savaot; cela ce împlu ceriul și pământul de slava lui. O mântuitoriul întru înaltū. blagoslovit vine în numele domnului mântuitoriul de sus“.

*

„Crezu doamne și spuiū că tu ești Hs. fiul domnului viu. cela ce pogorăși deîn ceriu și te împelitași deîn duhul sftntū. ca să spășești păcătoșii. și de întru aceia întâiū sântū eu.

„Cina ta întru ascunsu astăzi fiul domnului înpreună mă priimește. că n'am spune vrăjmașilor tăi adevărăturile tale. nice sărutare ți voiu da ca Iuda. ce ca tâlhariul ispovedescu-mă și strigu. pomenește-mă doamne cându veri veni întru împărăția ta“.

*

„Săs(ă) împlă rostul nostru de cântarea ta doamne că spodobit'ai pre noi a ne înpreuna cu sfînta a ta taină. păzește pre noi doamne întru a ta sfîntie, în toată zi să ne învățăm dreptăției tale *laudăm laudăm laudăm*“.

(Va urma).

Întemeierea Mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară.

Cele dintâi mențiuni ce se fac în documente, cu privire la istoria bisericii române.

(Urmare)

Acest document e cea dintâi mărturie istorică despre existența unor episcopi ortodoxi la Români, numiți de bună seamă de scrisoarea papei, lesne de înțeles din punctul său de vedere, pseudo-episcopi, sau schismatici episcopi. Documentul ne adeverește însă numai existența acestor episcopi ai Românilor, dar nu ne mai dă nici o altă lămurire cu privire la ei. Așa spre exemplu pentru noi azi ar fi de cea mai mare importanța, dacă am ști, unde își aveau scaunul sau unde anume residau acești episcopi, cum se cheamau, și dacă ei avuseră predecesori etc? La toate întrebările de felul acestora, ce ni le-am pune, nu am putea răspunde, în starea de față a lucrurilor, de cât prin emiterea unor ipoteze mai mult sau mai puțin plausible. O singură chestiune înse, și anume aceea a ierarhiei de cătră care fuseseră sfințiți acești episcopi, poate, după cele ce am spus mai sus, aproape cu toată siguranța să fie afirmată. În împrejurările politice și bisericești de atunci nu puteau fi sfințiți acești episcopi de cât de ierarhia bulgară aflătoare imediat la sudul Dunării. O dependență în cele bisericești de Ierarhia bulgară în secolul XIII, când cel de al doilea imperiu bulgar eră factor politic important aci, la Dunărea de jos, și când mitropolitul de Târnova fu ridicat la rangul de Patriarh și recunoscut ca atare, e tot ceace pare mai admisibil.

De cât asupra unui lucru cred că e necesară o mică lămurire. Această dependență bisericească de ierarhia bulgară, — mai de grabă aș numi acest lucru existența de legături bisericești între Români și ierarhia bulgară, — nu trebuie luată în sensul afirmațiunei scriitorului rus Golubinsky, care zice că biserica română a fost »predată«,

adecă supusă arhiepiscopului de Târnova, sau cu alte cuvinte că există o dependență directă de patriarhia din Târnova. Lucrul pare puțin de tot probabil așa după cum îl afirmă scriitorul rus, și apoi afirmațiunea lui nu este sprijinită pe nimic documentar, ci e numai o ipoteză. Din contră, cred că e cu mult mai firesc, mai plausibil, mai conform cu starea de atunci a lucrurilor, a admite că Românii împinși de nevoie au intrat în legături bisericești cu aceia dintre episcopii bulgari, cari se aflau în imediata lor vecinătate. Ori, în acest caz nu puteau fi de cât episcopii de pe țărmul drept al Dunării ca cel dela Vidin, dela Silistra etc., care efectuau hirotonisirea preoților, de care Românii aveau trebuință prin satele lor, ori și câte a unui vlădică. Că îi vor fi recunoscut pe acești episcopi dela Dunăre drept niște căpetenii mai mari se prea poate, căci dela ei le venea sfințirea păstorilor lor; dar că se vor fi aflat în legături de supunere directă față de scaunul patriarhal de Târnova, îmi pare lucrul cel mai greu de admis. Că numai cu episcopii de lângă Dunăre au avut de a face Românii se confirmă, cred și din practica de mai târziu, care a existat multă vreme la Români, anume de a se duce pentru hirotonisirea preoților lor la episcopul dela Diu (Vidin) și aceasta chiar în timpuri când aveam și noi ierarhia noastră constituită. Acest fapt îl cred ecoul unei practice îndelungate, seculare.

Ce se atinge de țara, care aveă să se numească mai târziu Moldova, se constată, cum am zis mai sus, pe la finea secolului al XII așezări românești, dar ele erau sporadice. Românii de prin așezările dela hotarele Galiciei sunt cunoscuți anelelor rusești sub numele de Bolochoveni. În acele părți dela răsăritul Carpaților ei se bucurau de oarecare independență, trăind ca și Românii din alte părți sub conducătorii lor proprii, cnezii, organizațiune a lor națională, pe care au adus-o cu dânșii din Ungaria, de unde veniseră. Creștini din vremuri îndepărtate își aveau de bună seamă, prin satele lor mici biserici, și preoți sfințiți la vre una din episcopiile ortodoxe vecine. În secolul al XIII par a fi avut și episcopii lor; căci scrisoarea Papei Grigore IX din 1234, cătră principele unguresc Bela, vorbește de existența mai multor episcopi ortodoxi (episcopi schismatici, după espresiunea scriitorii) în episcopatul Cuman, care se întindea și peste teritorul dintre Carpați și Siret.

Dela invazia Tatarilor, întâmplată în 1241, și până la întemeierea principatelor române, știri privitoare la istoria bisericii române, nu se mai află în documente contimporane.

(Va urma).

Program special de învățământ.

»Néptanitók Lapja«, n-rul 30 a. c., aduce un articol scris Gramma Mollimáry Döme, care se ocupă de împărțirea materialului de învățământ în clasele elementare.

Reproducem în cele următoare partea esențială din acest articol, fiind de interes și pentru învățătorii noștri:

Înainte de toate trebuie să stabilim timpul de predat, de care dispune învățătorul. Aceasta o facem mai ușor, dacă luăm un calendar și lăsând afară zilele de sărbători, adunăm zilele de lucru ce ne stau la dispoziție, în decursul anului școlar. Dintr'aceste scădem câteva zile, în contul vacanțelor neprevăzute (boale molipsitoare, etc.) Dacă am aflat suma zilelor de lucru ce ne stau la dispoziție, aceasta o împărțim la 7. Să punem cazul, că zilele de preles, peste tot anul, sunt 210. Atunci $210 : 7 = 30$ săptămâni. Să vedem acum, cât prescrie planul de învățământ pe fiecare săptămână, din singuraticile obiecte de învățământ.

De ex. din exercițiile de gândire și vorbire, în cl. II sunt 2 ore pe săptămână, adică 4 jumătăți de oră. Sau de $30 \times 4 = 120$ jumătăți de ore pe întreg anul. Din aceste scădem, pentru repetiție etc. 20 ore, adică 40 jumătăți. Atunci rămân pentru materialul cel nou 80 jumătăți de ore.

Luăm o coală de hârtie și facem următorul conspect:

$\frac{1}{2}$ cias	Materialul	Observări
1	1 săptămână	
2		
3		
4		
1	2 săptămână	
2		
3		
4		

și așa mai departe, îngrădim sferturile de cias între 80 de linii orizontale-paralele. Acum înscriem în singuraticile rubrici materialul de învățământ întreg, dividând după jumătățile de ore (80), luând, natural, numai atâta cât poate fi predat în câte o $\frac{1}{2}$ oră, pentru fiecare rubrică. Și aceasta o facem cu toate obiectele de învățământ; și astfel vom avea întreg materialul de învățământ împărțit pe $\frac{1}{2}$ ore, fără de a fi legați de anumite zile, cu anumite ore, — așa că acest program poate fi întrebuintat în mai mulți ani. În rubrica observațiuni se vor însemna eventuale experiențe și modificări, și așa vom avea un program special probat și practic.

EDUCAȚIUNEA MORALĂ.

(Estras din înviațiunile ministrului reg. ung. de culte și învățământ, cu care a edat noul plan de învățământ al școlii populare d-to 16 Iulie 1905 Nr. 2202).

În numărul 1 al foaiei «Biserica și Școala» din 2/15 Ianuarie a. c. sub titlul «Câte-va reflecțiuni la chestia catechizării» am accentuat, că «cvalificațiunea, metoda și manualul cel mai bun al catechizării e însuflețirea curată, duhul adevărat creștinesc al preotului catechizator și în deosebi aducerea vieții și a faptelor lui în conformitate cu adevărurile morale propagate de dînsul». În legătură cu aceasta și conziderând, că școala poporală în timpul din urmă a început a se ocupa cu instrucțiunea mai mult decât cu educațiunea, iară de altă parte educațiunea morală caută să o realizeze prin imprimarea în memorie a regulilor și învățăturilor morale și în fine conziderând, că unii învățători cred, că scopul educațiunei morale în școala poporală are să-l realizeze preotul catechizator, cu care scop el, învățătorul nu are nici în clin nici în mână: deci pentru clarificarea acestor momente am aflat de bine a face un scurt estras din susatînsele înviațiuni ministeriale pentru că dacă această autoritate școlară pune atâta pond pe educațiunea morală, cu atât mai mare importanță trebuie să-i dăm noi preoții și învățătorii confesionali, cari ne-am pus în serviciul bisericii.

*

Rezultatul lucrării școlii populare, chiar și a instrucțiunei — zice ministrul — depinde dela educațiunea religioasă-morală. *Dacă nu știm de elevilor noștri educațiune morală, totul periclităm, chiar și cultivarea rațiunei.* Educațiunea morală însă nu depinde dela instrucțiune și nici dela învățarea regulilor. *Atmosferă morală să introducem în școală, să cultivăm simțul moral, să îndatinăm pruncii la fapte morale și pe baza acestora gradat să dezvoltăm conștiința morală.* Iubirea învățătorului față de prunci, exemplul învățătorului fac pruncii accesibili pentru orice simț moral. Idealul educațiunei morale este: simțul de onoare, plăcerea de a lucra, dezvoltarea și cultivarea iubirii față de Dumnezeu, de patriă, de rege, și față de aproapele.

Educațiunea morală în școala poporală are să meargă paralel cu instrucțiunea; aici trebuie să pregătim în prunc cultura întregului om, deci și viața morală. *Rolul educativ și instructiv al școlii populare nu se poate separa.* Școala poporală are să deie și să cultive germenele onoarei individuale și a virtuților religioase, cetățenești și patriotice. *Din toate puterile trebuie să*

luptăm contra tendințelor și împrejurărilor, cari ar putea abate școala poporală dela această chemare educativă.

Baza sigură și mijlocul puternic al educațiunii morale este religiunea. Simțul religios ridică pruncii într'o astfel de atmosferă, în care devin susceptibili pentru tot ce e bun și nobil. Drept ce învățătorul pe cât e de recunoscător în lucrarea sa educativă — activității catihetului, în aceeași măsură va nisui, ca și în cercul său de activitate să contribuie la cultivarea simțului moral. Pe când metoda instrucțiunii se poate cuprinde în reguli precise și se acomodează naturii obiectului de învățământ, pe atunci metoda educațiunii depinde în deosebi dela individualitatea sa, prin exemplul său. Ce? și cum face învățătorul? — are mai mare influență asupra pruncului, decât ce zice învățătorul.

Educațiunea morală nu e studiu separat. O mare pedecă a educațiunii morale este greșala nu prea rară, că couziderăm educațiunea aproape studiu separat și că cercăm a realiza acest scop prin repețirea deasă a admonițiunilor morale și prin imprimarea în memorie a regulilor morale. Procedura aceasta provine din necunoașterea corectă a vieții morale și în loc să desvoalte simțul moral, din contră mai mult îl tâmpește.

(Va urma).

CRONICA.

P. S. Sa Dl Episcop diecezan reîntorcându-se dela Reichenhall a sosit Duminecă seara la reședința Sa.

Românii fruntași din Basarabia intruniți în număr de 37 la Chișineu, capitala Basarabiei, au scris o sumă de 30.000 ruble pentru înființarea unei tipografii și a unei gazete săptămânale române. Totodată au trimis ministrului de interne rusesc o rugare în care cer îngăduință pentru înființarea tipografii și pentru scoaterea gazetei.

Necrolog. Subscriși sdrobiți de durere în numele lor și a tuturor consăngenilor anunță moartea neuitatei soții, mama, fiică, soră și noră *Ana Bursasiu* n. Rognean, preoteasă întâmplată repentin în 11 August n. 1905 la orele 2 și 1/2 dim. în etate de 34 ani respective în anul al 13 al fericitei sale căsătorii.

Astrucarea osămintelor scumpei moarte, s'a făcut în 13 August n. 1905 la orele 2 p. m. după ritul bisericicii române gr. or.

Șușt, în 11 August 1905. Săi fie somnul lin și memoria neuitată! Ilie Bursasiu, preot ca soț, Cornelia, Minodora, Marina și Sabin ca fiice și fiu, George Bursasiu și Eva ca socru și soacră, Milița Rognean mama și Francisc Rognean ca frate și familia sa.

Concurs.

Nr. 3626/1905.

Să publică concurs pentru un știpeudiu diecezan de 240 cor. din fundațiunea „*Simeon Iosif Popovici Paffy*”, cu terminul pe 14/27 August a. c.

Indreptățiți la acest știpeudiu sunt descendenții din familia Popa din Buteni, respective fiii preoților gr.-or. din Buteni, cari ar studiă bine la vr'o școală elementară, civilă ori gimnazială din patrie.

Concurenții au să producă în petitul provăzut, cu timbru de 1 coroană:

1. Extras de botez că e român gr.-or., provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericii ortodoxe române.

2. Justificarea descendenței sale din familia Popa.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a concurentului. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Certificat medical despre starea sanitară.

5. Certificat de moralitate dela parohul local.

6. Testimoniu școlar pentru trecut și indicarea locului și școlii unde vrea să și frecvențeze studiile.

7. Petitele lipsite de condițiunile de mai sus ori sosite după terminul de concurs nu să vor lua în conziderare.

8. Fiecare concurent să indice locul și posta ultimă, unde să i-să trimită rezoluțiunea conzistorială.

Arad, la 4/17 August 1905.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop.

—□—

Nr. 3627/905.

Se publică concurs pentru 2 știpeudii diecezane câte de 900 coroane pentru facultatea teologică ortodoxă din Gernăuț cu terminul pe 14/27 August a. c.

Concurenții au să producă în petitul provăzut cu timbru de 1 cor.:

1. Extras de botez, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericii ortodoxe române.

2. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a concurentului. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

3. Atestat medical despre starea sanitară.

4. Testimoniu de maturitate și eventualul studiu superior.

5. Clericii, cari au terminat cursurile teologice la seminarul din Arad, vor avea preferință; — iar la unul dintre aceste știpeudii au specială preferință descendenții familiei Popa din Buteni, respective fiii preoților ortodoksi români din Buteni.

6. După absolvare știpeudistii vor fi obligați a intra în serviciul diecezan.

7. Petitele lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după terminul de concurs nu se vor lua în conziderare.

8. Fiecare concurent să indice locul și posta ultimă, unde să i-se trimită rezoluțiunea conzistorială.

Arad, la 4/11 August 1905.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop.

—□—

Nr. 17/1905. E. G. B.

Se publică concurs pentru unu eventual două știpezii diecezane câte de 400 coroane din fundațiunea „Elena Ghiba-Birta“, cu termin pe 14/27 August a. c.

Îndreptățiți la aceste știpezii sunt în prima linie rudeniile fericitei testatoare, iar concurenții neînruđiți de religiunea ortodocșă română din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci să primesc, dacă lipsese competenți dintre rudeni.

Concurenții au să-și înainteze cererile la adresa comitetului administrativ al fundațiunei „Elena Ghiba Birta“ în Arad, provăzute cu timbru de cate 1 coroană și instruite cu următoarele documente erigineale ori în copie autenticiă :

1. Estras de botez provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericeii române ortodocse.

2. Rudeniile au să-și justifice înrudeia cu fundatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu date pozitive despre starea materială, a părinților și a concurentului. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniul școlar, că a absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri gimnaziale, ori academici respective universitare, să dovedească, că au câștigat atare testimoniu, încât pot trece la cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Atestat de moralitate dela parohul local.

7. Concurentul să arate specialitatea la care și locul unde au să urmeze studiile, precum și dacă are alt stipendiu.

8. Fiecare știpezist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure în scris comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială va depune odată pentru totdeauna 50 cor. pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petitele lipsite de condițiunile de mai sus ori sosite după terminul de concurs, nu se vor lua în considerare.

10. Fiecare concurent să indice locul și posta ultimă unde să i-se trimită rezoluțiunea consistorială.

Arad, la 4/17 August 1905.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop.

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa III-a din **Șumugiu** pprezbiteratul Orăzii-Mari, să escrie concurs cu termin de alegere pe **11/24 Sept.** a. c., 1905.

Emolumentele sunt: 1) Casa parochială cu 2 chilii, culină, cămară și cu edificiile laterale trebuincioase și cu intravilan de 1/2 jug. catastr. 2) Pământul parochial 20 jug. catastr. 3) Birul preoțesc dela 135 numere de case câte una măsură bucate, parte grâu, parte cucuruz ori în bani, 2 coroane pentru una măsură, din care apoi preotul ales va avea să deie sfătului 12 măsuri. 4) Venitele stolare după usul din trecut.

Aceste venite împreună cu întregirea stabilită din partea Înaltului Guvern pentru candidații fără 8 clase în sumă de 468 cor. 16 fil., cari toate laolaltă dau un venit de peste 800 coroane. — Contribuțiunea după pământurile parohiale, are să o solvească alegândul preot. — Alegândul preot are să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie, fără privire la caracterul aceleia și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dela dieceză.

Recurenții sunt poftiți ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parochial din Șumugiu, să le aștearnă oficiului pprezbiteral din Oradea-Mare până în 8/21 Septemvre a. c., 1905, având a se prezentră în sf-la biserica din Șumugiu spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* pprezbiter.

—□—

1--3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Călugări**, se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: cele cuprinse în coala de fassione B. și anume:

a) bir preoțesc competat, 180 cor.; b) stolele 130 cor.; c) întregire dela stat cu relut de cortel 635 cor 30 fileri. Recurenții vor avea a-și trimite pretenziunile conform regulamentului în terminul prescrist la subscrisul în Beiuș.

Beiuș, la 1/14 August 1905.

În conțelegere cu comitetul par: *Vasilie Pap*, protopopul Vașcoului.

—□—

1—3

Se escrie concurs pe stațiunea învățătorescă vacantă dela școala gr.-ort. rom. din **Săcal** inspectoratul Orăzii-mari cu termin de alegere pe **4/17 Sept.** 1905.

Emolumentele sunt: 1. În bani numărari solviți din cassa bisericeii în rate treilunare 200 cor.; 2. În bucate solvite din grânariul bisericeii în rate treilunare 80 măsură de grâu mestecat, computeate în 200 cor.; 3. Pământ arător 6 jug. catastrale computeate în 188 cor.; 4. Pășunatul 12 cor.; 5. Stole, dela îngropăciuni mari 2 cor., dela îngropăciuni mici 1 cor., hora mortului 1 cor., în planul secret 1 cor., dela cununie 1 cor. Aceste stole sunt deopotrivă atât în comuna matră cât și în filie; 6. Locuință cu grădină.

Se obsearvă că alegândul învățător are să umble la filii cu crucea pe lângă remunerațiunea taxelor încurse în cofă. Mai departe alegândului i-se pune în vedere întregirea salarului din vistieria statului până la suma de 800 cor. Dările publice de după pământul învăț. are să le solvească alegândul învățător.

Recursele ajustate conform presciselor statut. organic și §-lui 6. art. XVIII. din 1879 adresate comitetului paroh. din Săcal, și provăzute cu declarațiunea, că pe baza serviciului neîntrerupt ca învățător, de când își formează pretenziunea la cvincvenal să se trimită subscrisul în Oradea-Mare până la 2/15 Septemvrie 1905, având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătoare a se prezentră la biserica din loc, pentru a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala*, ppresb. insp. școlar.

—□—

1—3

Pentru stațiunile învățătoresști 1. **Răbăgani**, salar 600 cor., alegerea se va ținea în 28 Aug 10 Sep.

2. **Feneriș**, salarul e în bani gata 256 cor., un pământ de 3 cubule 60 cor., 24 metri lemne din care se va încălzi și școala, 96 cor., 12 cubule cucuruz, 96 cor. — 115, porții de fân 22 cor. — 110, porții de paie 11 cor., două măsuri fasole 6 cor., și venitul cantoral 40 cor., de tot 617 cor., și întregire dela stat pentru învățătorii cvalificați alegerea la Feneriș se va ținea în 29 August (11 Septemvrie).

Doritorii de a ocupa vre un post din acestea au ași trimite petițiile până la 27 August 9 Septemvrie, adresate Comitetelor parohiale subscrisului Inspector-

Supliment la „Biserica și Școala“ Nr. 32.

școlar în Răbăgani și până la ziua alegeri a se prezenta la s. biserică se-și arete desteritatea având a fi și cantor la biserică și funcționar.

Răbăgani, 1/14 August 1905.

Comitetele parohiale

În conțelegere cu: *Elia Moga* protopop, insp. școlar.

□ — 1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești vacante din **Dumbrăviță**, prin aceasta să escrie concurs cu termen de recurgere de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios diecezan.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar fundamental 800 cor. 2. Folosința alor 11 jugh. (1585 st. □) pământ de deal. 3. Dreptul de lemnărit și pășune — din teritoriu urbarial — după pământul respectiv. 4. Pentru curatorat 24 cor. 5. Pentru scripturistă 20 cor. 6. Pentru conferință va primi învățătorul spesele de călătorie și câte 2 cor., d'urnă de zi, din cassa comunală, eventual culturală. 7. Cvartir liber cu două odăi, cuină, cămară, grajd, șură și grădină de legume. — Darea după pământ o va solvi învățătorul. Cvinvenalul îl va primi numai după un serviciu de 5 ani în comuna noastră. Dela înmormântări cu liturgie 2 cor., fără liturgie 1 cor., totodată va avea să conducă și strana fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post se avizează, că resursele lor instruite conform §-ului 60 din regulamentul pentru organizarea învățământului în școlile populare și adresate comitetului parohial din Dumbrăviță, să le suștearnă P.O. Domn Procopiu Givulescu, pprezbiter și inspector școlar în M. Radna, având totodată a să prezintă în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Dumbrăviță, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dumbrăviță, la 14/27 Iulie 1905.

Comitetul parohial

Din încredințarea dlui pprezbiter: *Iosif Vuculescu*, preot asesor scaunal.

□ — 1 3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunilor învățătoarești subsemnate se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare, anume:

1. *Brădet*, salar de 500 cor., cu toate emolumentele și întregire dela stat.
2. *Chișcou*, 600 coroane.
3. *Câmp-Colești*, 600 coroane.
4. *Dumbrăveni-Broaște-Valea neagră*, 600 cor.
5. *Hinșirș*, 600 coroane.
6. *Leheceeni*, 600 cor. cu ajutor dela stat.
7. *Lunca-Hotar*, 600 coroane.
8. *Poeni de sus*, 600 cor. cu ajutor dela stat.
9. *P. Zăvoeni-Șteiu*, 600 cor. cu ajutor dela stat.
10. *V. Săliște*, 480 cor. și ajutor dela stat.
11. *Șebis-Belegeni*, 600 cor. cu ajutor dela stat.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile cu documentele recerute în termenul prescriș la subscrisu în Beiuș.

Beiuș, la 26 Iulie 1905.

Pentru comitetele parohiale:

Vasilie Papp protoprezbiterul Vașcăului.

□ — 2—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor dto 23 Iunie (7 Iulie) 1805 Nr. 2075/905 prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** pentru îndepli-

nirea parohiei din **Calacea** (ppresb. Timișorii) devenită vacantă prin reposarea parohului Ioan Leucuța.

Beneficiul parohial se compune din folosirea sesiunei parohiale, stolele după norma ștolară în vigoare și birul usitat adecă 90 litre după una sesiune întregă, întregirea stabilită pentru preoți cu 8 cl. gimn. Toate aceste asigură venitul prescriș pentru parohii de clasa primă, deci dela recurenți se cere ecalificațiunea normată în §. 5 lit. a) a regulamentului pentru parohii. Văduvei i-se asigură dreptul garantat prin §-ul 8 al aceluiași regulament.

Reflectanții vor avea să-și înainteze resursele ajustate cu documentele originale la Prea On. oficiu ppresb al Timișorii, și cu observarea §-ului 18 din Regulament să se prezenteze în s. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea rituală și omiletică.

Timișoara, 15/28 Iulie 1905.

Dr. Tr. Puticiu m. p., ppresb.

□ — 3—3

Concursul publicat în Nrii 20—22 ai organului diecezan „Biserica și Școala“ din a. c., pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în **Murani** (protopresb. Timișorii) prin reposarea parohului Ioan Mihailovici, pe lângă același beneficiu și pe lângă aceleași condițiuni de clasificare „evalidicare de clasa I.“ dela recurenți, — prin aceasta se repețește cu termen de **30 de zile**, având recurenții să se prezenteze cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii în s. biserică din loc spre a-și arată desteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial din Murani, ținută la 17/30 Iulie 1905.

Comitetul parohial.

Cu consensul ppresb.: *Dr. T. Puticiu* m. p.

□ — 3—3

Pentru stațiunile învățătoarești din com. **Burda și Cresuia** se escrie concurs cu termen de alegere pe **14/27 August** a. c.

Salarul la ambele stațiuni e sistemizat din anul 1893 parte din bani parte din bucate și lemne eară pentru întregire până la 600, respective 800 coroane și cvinvenal se va cere pentru învățători evalidați ajutor dela stat.

Doritorii de a ocupa vre una din acestăa stațiuni sunt avisați a-și trimite petițiunile adresate Comitetului parohial subscrisului, protoprezbiter în Robogány până la 13/26 August și până la ziua alegeri a se prezenta în fața locului în sf. biserică pentru a-și arată desteritatea în afacerile bisericesti.

Dat în Burda-Cresuia la 3/16 Iulie 1905.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Elia Moga* pprezbiterul Beiușului

□ — 3—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh în **Rippa** pprezbiteratul Tinca, cottul Bihor, cu termen de alegere în ziua de **29 August (11 Sept.) a. c.**, pe lângă următoarea dotațiune: a) 4.951/1600 jug. pământ arător fânaș și imaș în valoare de 80 cor., b) dela fiicare casă câte 2 cor. bani numerari și câte 30 lit. cucuruz sfârmat în valoare de 700 cor. numărul caselor 150, a sufletelor 844, c) întregirea dela stat pentru preot fără 8 clase 470 cor. Pentru cvartir se va îngriji preotul, și dările publice are să le solvească preotul. Se observă, că alesul paroh poate fi administrator parohial în parohia din vecinătate Valea-mare. Reflectanții la

această parohie recursele lor instruate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial le vor subșterne subșcrișului ppresbiter până în 25 August (6 Sept) a. c., și se vor presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare, în sf. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conșlegere cu mine: *Nicolae Roxin* ppresb.

—□—

3—3

Pentru postul cantoral dela a II-a școală de băeți din **Sânt Miclăușul Român**, protopopiatul Tinca comitatul Bihor cu termin de alegere pe **26 August 8 Septembrie** 1905. Pe lângă următorul salar:

1. În bani gata 350 cor., .. 6 holde de pământ arător lucrat de comuna bisericească în valoarea de 40 cor., 3. 6 metri cubici de lemne de încălzit aduse acasă și prețuite în 32 cor., 4. Pentru conferințe 4 cor. 5. Cvarțir liber., 6. Stolele cantorale circa 60 cor., 7. Dreptul de cvincvenal: — toate aceste prețuite în bani dau suma de 786 cor., și să asigure punerea la cale a cererii pentru întregirea salarului până la 800 cor., prin ajutor de stat. Se observă, că acei reflectanți, cari vor fi capace a conduce cor vocal vor fi preferiți.

Reflectanții sunt avizați a se prezenta în vre-o Duminecă ori Sârbătoare în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, iar recursele ajustate conform regulamentului să le subștearnă până la 25 August 7 Septembrie 1905. M. On Domn Nicolae Rocsin, protoprezbiter în Măkerék.

Sânt Miclăușul Român, la 20 Maiu (2 Iunie) 1905.

Michail Hasias

Ioan Vereș

pres. com. par.

not. com. par.

În conșlegere cu mine: *Nicolae Rocsin* prezbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești din **Tomești**, inspectoratul Hălmașului, să escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Dotăția împreună cu acest post este: 1. bani gata din cassa culturală dela Tomești și comunele afiliate de tot 458 cor., 2. lemne pentru școală și învățător în natură 4 stăngeni, 3. spese de conferință 20 cor. 50 fil., 5. scripturistica 20 cor. 50 fil., 6. cvarțir liber cu grădină, 7. întregirea la 800 cor. sau ajutor dela stat face 342 cor. și alegându-l poate spera că va primi acest ajutor, 8. evincvenal la timp de 5 ani din comună.

Alegându-l învățător va avea să îndeplinească și cantoratul și a provedea instrucția și la școala de repetiție.

Reflectanții la acest post, sunt avizați ca recursele lor ajustate cu toate documentele necesare și legalizate, în sensul §-lui 60 din „Regulament” și adresate comitetului par. din Tomești să le trimită până la terminul susindicat P. T. Oficiu protoprezbiteral al Hălmașului (Nagyhalmagy), și sunt poștiți a să prezenta în vre-o duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Tomești spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conșlegere cu mine: *Cornel Lazar* protoprezbiter, inspector școlar.

—□—

3—3

Aviz!

A apărut și se află de vânzare în tipografia diecezană următoarele cărți școlare:

„**ABCdar carte de cetire**” pentru elevii clasei primare, edițiunea IV-a de Iosif Moldovan și conșoții, prețul 40 fil.

„**A doua carte de cetire**”, edițiunea II-a de I. Groșșorean și conșoții, prețul 40 fil.

„**A treia Carte de cetire**” pentru clasele superioare ale școalei populare de Nicolau Ștef, Iuliu Groșșorean, Iosif Moldovan, Nicolau Boscai și Petru Vancu.

„**Catehism**”, IV carte de religiune pentru școalele populare de dl profesor; Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 40 fil.

„**Istorieare biblice**”, II carte de religiune pentru școalele populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fileri.

„**Istorieare Bisericești**”, III carte de religiune pentru școalele populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fil.

„**Limba magiară**” pentru elevii claselor inferioare ale școalei pop. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșșorean, prețul 50 fil

„**Limba magiară**” cartea a II-a pentru clasele superioare ale școalei populare de Iuliu Groșșorean și Iosif Moldovan, prețul 50 fileri.

„**Curs practic de Istoria literaturii române**” pentru școalele populare de dl învățător Iosif Stanca, prețul unui exemplar 40 fil.

„**Exerciții intuitive**” în limba maghiară, de dl învățător Ioan Vancu, prețul unui exemplar 50 fileri, peste 10 exemplare 10% rabat.

„**Rugăciunile școlariilor** compactate cu gust, în diferite colori, cuprinde întreagă utrenia și liturgia, de un prieten al școlariilor, prețul per exemplar 40 fil. Dela 10 exemplare 10% rabat.

„**Tâlcuiala evangeliilor**”, de fericitul Loga cu litere cirile prețul 2 coroane.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria”).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează bisericii în mod artistic, din care căuză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri grațuit.

25—52